

Samverkan Gröna kilar

Sigtuna
kommun

TÄBY

Vallentuna
kommun

Österåker

Upplands Väsby
kommun

SOLLENTUNA
KOMMUN

DANDERYDS
KOMMUN

VAXHOLMS
STAD

Stockholmsregionens gröna kilar

De tio gröna kilarna är stora sammanhängande grönområden som sträcker sig från den omgivande landsbygden in mot Stockholms innerstad.

Denna gröna struktur gör att det aldrig är långt till naturen för Storstockholms invånare. Kilarna skapar också goda förutsättningar för ett rikt djur- och växtliv nära bebyggelsen.

Välkommen med synpunkter

För att utveckla naturens innehåll och tillgänglighet har flera kommuner ett löpande samarbete i de gröna kilarna.

Tycker du att det är viktigt med god tillgång till natur med hög kvalitet och med möjligheter till friluftsliv och upplevelser? Välkommen att ta kontakt med någon av de lokala föreningarna som engagerar sig i natur och friluftsliv. Din kunskap och dina synpunkter kan då komma till nytta i den samverkan som kommuner och föreningar driver kring naturen i de gröna kilarna. Exempel på föreningar som idag ingår i samverkan är naturskyddsföreningar, hembygdsföreningar, ornitologer, turistföreningar, orienterare och friluftsföreningar.

Bakgrund

Tillgång till bostadsnära natur av god kvalitet, en hälsosam miljö och ett levande kulturlandskap är viktiga resurser för att göra Stockholmsregionen till en attraktiv storstadsregion.

De gröna kilarna har en avgörande betydelse för att säkerställa viktiga naturfunktioner, rekreationsvärden samt historiska och pedagogiska värden. De ger också förutsättningar till de ekosystemtjänster som samhället är beroende av. Kilarna har stora värden för såväl naturvård som friluftsliv. De är flitigt använda året om av föreningsliv och allmänhet. Kilarnas storlek, utsträckning och tillgänglighet gör det möjligt för invånare i de olika kommunerna att utnyttja kilarna natur som gemensamma resurs för friluftsliv och naturupplevelser.

Sedan 2006 bedrivs ett kommunalt samverkansarbete i Rösjökilen mellan Danderyd, Sollentuna, Täby, Upplands Väsby, Vallentuna och Sigtuna i nära samarbete med ett antal ideella organisationer, Landstinget, andra myndigheter samt universitet och högskolor. 2008 startade ett liknande samarbete mellan kommunerna kring Angarnkilen och Bogesundskilen. De kilarna berör Vaxholm, Österåker, Täby och Vallentuna.

Samarbetet i kilarna har fokuserats på att utveckla värden ur flera aspekter, både ur kultur-, naturvårds- och friluftslivssynpunkt. Även naturens hälsofrämjande effekter, betonas hur vistelse i naturen kan bidra till en förbättrad folkhälsa. Information och tillgänglighet är viktiga frågor att arbeta med i gemensamma satsningar och projekt.

Vision för samverkan

”Kilarna är högt värderade, välbesökta tätortsnära naturområden som bidrar till regionens attraktiva livsmiljö.”

Mål

Det finns tre tydliga mål för samverkan:

1. Kilarna bidrar till en god livsmiljö för alla invånare och en hög biologisk mångfald.
2. Kilarna är välkända och välbesökta av boende, besökare och verksamma.
3. En permanent samverkan har etablerats mellan kommuner och andra aktörer där erfarenhets- och kunskapsutbyte är centralt.

Arbetet inom samverkan

Organisation

En politisk styrgrupp med representation från varje kommun fattar beslut om arbetets inriktning.

Det löpande arbetet leds av en projektgrupp med tjänstemän från varje kommun. Projektgruppen ansvarar för att det löpande arbetet enligt en verksamhetsplan utförs.

Studiebesök koloniodling

Arbetsgrupper utses i samband med att ny verksamhetsplan arbetas fram. Arbetsgrupperna genomför de olika delarna av verksamhetsplanen. I arbetsgrupperna ingår representanter från kommuner, föreningar och andra intresserade i referensgruppen.

Referensgrupp utgörs av länsstyrelsen, TRF (Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholm läns landsting), olika forskningscentra och lokala föreningar.

Lokala föreningar med intresse för natur och friluftsliv är välkomna i samverkan. Genom föreningarna kommer värdefull lokalkännedom in i arbete och föreningarna bidrar i arbetet med att sprida information till kommuninvånarna genom sina medlemmar.

Löpande arbete

I början av varje år tar projektgruppen fram ett förslag till verksamhetsplan. Styrgruppen fattar beslut om antagande av verksamhetsplan och budget. Uppföljning och slutrapportering av verksamhetsplan sker sedan i slutet av varje år. En värdkommun utses varje år. Värdkommunen leder och samordnar arbetet.

En gemensam studieresa genomförs årligen där politiker, tjänstemän och representanter från referensgruppen deltar. Studieresan ger tillfälle att visa goda exempel och till erfarenhetsutbyte och diskussion.

Erfarenhetsutbyte i fält

Exempel på projekt

Flera olika projekt har genomförts inom samverkan. Exempel på projekt är:

- Besökskartor
- Guidningar
- Exkursioner
- Mindfulness i naturen
- Fotobok
- Vandringsleder
- Skyltning
- Information på webben
- Ekologiska landskapssamband
- Kilanalys
- Kartappen Gröna kilar

Rösjökilen

Rösjökilen sträcker sig i nord-sydlig riktning genom storstockholm med början vid Stora Värtan i söder. I norr avslutas kilområdet vid Märsta och Lindholmens tätorter. Kilen sträcker sig genom mer tätbebyggda delar i söder och mynnar sedan ut i ett vidsträckt och levande odlingslandskap i norr.

Vid ett besök i Rösjökilen slås man av en stark kulturhistorisk prägel som dominerar de mellersta och norra delarna av kilen. Ungefär två tredjedelar av kilens yta utgörs av kulturhistoriska miljöer av riksintresse. Här finns en uppsjö av mindre byar, gårdar och herrgårdar. Skånela-Harg, Skålhamra, Hagby och Harby är kulturlandskap som ger karaktär åt kilen. Bygden är mycket forn-lämningsrik. Intill de många gårdarna ligger gravfält från järnåldern och längs vägarna och hagarna finns runstenar och åtskilliga spår av stensträngar.

Beteshage Björkby

I de kulturhistoriska landskapen ges en skymt av "Gammelsverige" där tiden ser ut att ha stått stilla i hundratals år. Här slingrar vägarna förbi blomsterrika ängs- och hagmarker, röda stugor, betande kor och hästar.

Medan de mellersta och norra delarna nästan helt utgörs av kulturhistoriska landskap präglas de södra och mer centrala delarna av Rösjökilen av större skogsområden.

Här finner man skogar som Rinkebyskogen, Rösjöskogen och Törnaskogen. Skogarnas centrala lägen gör att de används flitigt som närströvsområden, vilket avspeglas i den uppsjö av stigar och spår som genomkorsar områdena.

Vandringsled vid Rösjön

Roslagsleden har sin början vid Rinkebyskogen och passerar genom Rösjöskogen, förbi Fjäturen i Täby och vidare förbi Vallentunasjöns södra strand för att sedan fortsätta utanför Rösjökilen.

Skålhamravägen, som är en forntida väg, löper mellan Täby och Vallentuna. Om man tar en cykeltur längs med denna väg får man uppleva stora delar av Rösjökilens gamla kulturbygd. Här kan man ta del av en växt- och djurvärld från tiden innan det moderna jordbrukets genombrott.

Flera sjöar finns i Rösjökilen. Här finns möjligheter till bad, fiske, skridskoåkning och fågelskådning. Fysingen är en sjö som ligger både i UpplandsVäsby och Sigtuna. Här finns fågeltorn och fina fågelmarker.

Fågeltorn vid Fysingen

Angarnkilen

Angarnkilen är rik på kulturhistoriska miljöer. Här finns ett stort antal runristningar, den forntida vattenleden Långhundraleden och ett kulturlandskap med delvis ålderdomlig struktur. I kilen finns också stora strövvänliga skogsområden. Tärnanområdet i Angarnkilens norra del är ett vildmarksområde med stora skogar och många små sjöar.

Gammal skog i Tärnanområdet

Stora öppna kulturlandskap finns främst runt de gamla gårdarna som Stora Säby, Prästgården och Lingsberg. Flera gravrösen vittnar om att trakten var en rik bygd redan under bronsåldern. I Roslags-Kulla finns en träkyrka från 1706.

Omtäckta strövområden och motionsområden med leder och spår finns bland annat vid Össeby IP i Karby, Skavlöten i Täby och Domarudden i Österåker. Rönninge by Skavlöten är ett kommunalt naturreservat och ligger i Täbys östra delar utmed Rönningesjöns strand. Det är Täby kommuns viktigaste friluftsområde med ett stort motionscentrum och många olika leder och spår. Norra delen av området upptas av delvis barrdominerade friluftsskogar. I södra delen av området ligger den välbevarade 1800-talsbyn Rönninge by med ett aktivt jordbruk.

Angarnsjöängen är en av länets förnämsta fågellokal och av riksintresse för natur- och

Angarnsjöängen

kulturmiljö. Angarnsjöängen är både naturreservat och Natura 2000-objekt.

Vid Angarnsjöängen finns vackra kulturmiljöer med många fornlämningar från brons- och järnåldern. I Angarnkilen finns också andra värdefulla sjöar och våtmarker som exempelvis Ullnasjön, Fågelsångsmossen, Träskmossen och Gävsjön.

Vägvisning Angarn

I nordost avgränsas Angarnkilen av de stora vildmarksområdena i Tärnan och österut mot Wira bruk, Roslags-Kulla, Mälby herrgård och Östanå slott. Kring Östanå slott finns vackra stora bokskogar. I området finns också Loån som slingrar sig genom kulturlandskapet och här leker öringen fortfarande.

I närheten av Wira bruk, en småskalig bruksmiljö, finns två Natura 2000-områden, ett som heter Losjön och ett vid sjön Viren som heter Blötvikens.

Bogesundskilen

Bogesundskilen omfattas av Bogesundlandet och det kulturhistoriska landskapet runt Rydboholm norr om Värtan.

Bogesundlandet med de stora sammanhängande skogar är av riksintresse för friluftslivet och nu skyddat som naturreservat.

För den som vill komma ut i naturen finns olika spår och vandringsleder från ett par kilometers längd upp till milen. På flera ställen längs vandringslederna finns vindskydd med grillplatser. De är mycket populära som mål för utflykter.

Välkommen till Bogesund

Ridning är tillåten längs markerade leder. Från Vaxholm går också Blå leden, som slingrar sig fram längs stigar och gamla grusvägar genom hela Bogesundlandet, via Rydbo och Åkersberga till Domarudden i Österåkers kommun. Man kan även cykla med mountainbike på denna led, men cyklisterna måste visa hänsyn till de som vandrar.

Att vandra i de ljusa ädellövskogarna med sin matta av lundblomster en försommareväll är speciellt.

På Bogesundlandet finns Lindskogen som är ett före detta domänreservat. Flera av lindarna är över 300 år gamla och bland de största i länet. I ädellövskogarna finns både de vanliga lövskogsfåglarna men också stenkäck, mindre hackspett och någon gång även mindre flugsnappare.

Fridhems brygga

Fågellivet är rikt i både skogar och sjöar. Vattenområden som har stor betydelse som rast- och häckningsplatser för olika fågelarter är exempelvis Svinningeviken och Kyrkfjärden. I Träsksjön kan du höra storlommen. Vid Natura 2000-området Dammstakärret centralt på Bogesundlandet finns flera olika typer av myrmarksväxter.

Norr om Kyrkfjärden, mot Rydboholm och Östra Ryds kyrka, spricker skogen upp och övergår till ett mer storskaligt åkerlandskap. Vid Kyrkfjärden ligger den natursköna Ängsholmen med månghundraåriga jättekäkar och fint fågelliv. Det är ett populärt utflyktsmål där man kan bada. Hela området kring Kyrkfjärden är av riksintresse för kulturmiljön.

Bogesunds slott

Gammal lind

Välkommen ut i kilarna

Här får du förslag på några besöksmål i de gröna kilarna!

Rinkebyskogens naturreservat - Danderyd (Rösjökilen)

Rinkebyskogen är Danderyds största naturområde och används som ett rekreations- och strövområde. Här startar Roslagsleden.

Rösjöskogens naturreservat - Sollentuna (Rösjökilen)

Här finns gamla skogar, variationsrika stränder och odlingsmarker med betande djur. Motionsspår, vandringsleder och skogsstiggar gör att det är lätt att ta sig runt i naturen.

Södra delen av Fysingen - UpplandsVäsby (Rösjökilen)

Kring södra Fysingen finns ett varierat landskap med öppna fält, skogsmark, parklandskap, hagar och stränder. I Calmare hage finns backsippsbackar och vackra eklundar.

Norra delen av Fysingen - Sigtuna (Rösjökilen)

Vid norra delen av Fysingen ligger Ströms gård. Markerna betas av kor och strandbetena är värdefulla fågelmarker. Här finns fågeltorn och spänger som leder dig ut i området.

Rönninge by - Täby (Angarnkilen)

Rönninge by - Skavlöten är ett kommunalt naturreservat och ett av Tåbys viktigaste friluftsområden. Byn är en välbevarad 1800-talsby med djur och aktivt jordbruk.

Angarnsjöängen - Vallentuna (Angarnkilen)

Angarnsjöängen är en av länets förnämsta fågelsjöar. Området är rikt på fornlämningar.

Bogesundlandet - Vaxholm (Bogesundskilen)

Ett stort naturreservat med omväxlande natur. Här finns skogar, öppna marker och våtmarker. Med sina stränder mot skärgården och vandringsleder är det ett uppskattat område både från land och vatten.

Domarudden - Österåker (Angarnkilen)

Populärt tätortsnära friluftsområde lätt tillgängligt från Åkersberga. Här finns motionsspår och både Roslagsleden och Blå leden passerar här. Här finns ett vandrarhem.

Kartappen Gröna kilar

Med kartappen är det enklare att hitta ut i naturen och uppleva platser i några av länets gröna kilar. Appen hjälper dig att hitta ut i ett naturområde nära där du bor eller om du hellre vill upptäcka något nytt naturområde i grannkommunen. Det spelar ingen roll vilken sida av kommungränsen du bor på, appen hjälper dig att hitta besöksmål i naturen. Bilder och korta texter i appen inspirerar till besök i naturen. Appens karta kan med hjälp av din position hjälpa dig att hitta till valda besöksmål i naturen. Väl ute i naturen kan du sedan se var närmaste vandringsleder, rastplatser och grillplatser finns. Med appen är det enkelt att tipsa vänner och bekanta om platser du tycker om.